

Rechtspraak

Maakt samen leven mogelijk

GRATIS
NEEM MEE

Aan de
bak bij de
wijkrechtbank

JOURNALIST CHRIS KLOMP:
'LEES NOU EERST EENS DAT VONNIS'

RECHTER JAN VAN BREDA: 'WAAROM
IS HET HIER ZO'N KLANKKAST?'

RECHTER PAUL ROUWEN
HELPT MENSEN UIT DE SCHULDEN

Inhoud

Redactioneel

De wereld waarin de redactie van *Rechtspraak* zich begeeft, blijft verrassen. Heb jij ooit stilgestaan bij wat het met je doet als je – zoals rechter Maarten Verhoeven – altijd het laatste woord hebt? Gelukkig houdt trouwe viervoeter Moos deze rechter met beide benen op de grond. Die nuchtere kijk is iets wat de *Rechtspraak* kenmerkt. Neem de nieuwe wijkrechtbank in Eindhoven waar een sfeer van aanpakken heerst. De handen uit de mouwen, niet terugdeinzen. Terugdeinzen is ook iets wat journalist en rechtspraakwachter Chris Klomp niet doet. Zelfs een steen door zijn keukenraam stopt hem niet in zijn kruistocht tegen valse frames en onwetendheid.

Er staat nog veel meer in dit magazine, maar als redactie willen we graag stilstaan bij de column van raadsheer in opleiding Ralph Beaujean. Hij vertelt over het belangrijke werk van tolken binnen de rechtspraak. Leuk om te weten: Ralph hielp de redactie al talloze malen met het juridisch waterdicht maken van onze stukken en het uitleggen van al die wetten en regels. Hij was als het ware onze tolk binnen deze mooie, maar soms erg ingewikkelde wereld.

Veel leesplezier!

De redactie

‘Bloed en paniek in de Boeing 737’

> PAGINA 12

COLOFON *Rechtspraak* nummer 1, april 2020 (achtste jaargang). *Rechtspraak* is een uitgave van de Raad voor de rechtspraak. Het magazine wordt verzonden aan relaties van de *Rechtspraak* en is gratis op te halen bij de gerechten en het Juridisch Loket. De redactie is verantwoordelijk voor de inhoud. Aan de in *Rechtspraak* vermelde informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Artikelen geven niet per se de mening van de *Rechtspraak* weer. Overname van artikelen is met bronvermelding toegestaan. **Redactie:** Rien Aarts, Simone Alderliesten (beeldredacteur), Patrick van der Mee, Pauline van der Mije (eindredacteur), Marijn Rens **Aan dit nummer werkten mee:** Martijn Delaere, Jackeliene Geeve, Aad Goudappel, Niels de Hoog, Arie Kievit, Bas Kijzers, Serge Ligtenberg, Kees Martens, Richard Mooyman, Colette Mulder, Eric van Nieuwland **Contact met de redactie:** redactie@rechtspraak.nl **Redactie-adres:** Kneuterdijk 1, Den Haag **Postadres:** Postbus 90613, 2509 LP Den Haag **Abonnementen-administratie:** Adreswijziging of opzegging? Stuur de adresdrager naar het retouradres en geef hierop de verandering aan. Aanmelden voor een individueel abonnement kan via abonnement@rechtspraak.nl. Gemotiveerd meer exemplaren aanvragen is ook mogelijk. **Vormconcept en realisatie:** Gloedcommunicatie, Nijmegen **Druk:** Xerox/OBT, Den Haag

11

16

23

18

26

04

NIEUWS

Kort

06

INTUSSEN OP SOCIAL MEDIA

Moos trekt zich van een boze blik niets aan

07

DE WIJKRECHTBANK IN EINDHOVEN

Kleine delicten, grote gevolgen

11

DIE ZAAK VERGEET IK NOOIT

Was de dood van zijn zus wel een ongeluk?

12

OP DE ROL

Er is bonje op rij 24

14

COLUMN

Zonder goede tolk geen eerlijk proces

15

BESTE RECHTSpraak

Antwoord op lezersvragen

16

IN BEELD

Wijze mannen voor de Hoge Raad

18

BINNENKIJKEN

Journalist Chris Klomp

21

WABLIEF?

Wat is een kindgesprek?

22

PUZZEL

Woordzoeker

23

DE WERKDAG VAN

Bestuursrechter Jan van Breda houdt een schouw

26

HOE ZIT DAT?

Botsende staatsmachten

28

BIJZONDERE RECHTER

Paul Rouwen helpt mensen met schulden

Kort

FOTO: SLACHTOFFERHULP

Privacy van slachtoffers en rechten van verdachten

Waarom komen in de rechtszaal of een uitspraak van de rechter allerlei persoonlijke details van slachtoffers ter sprake? Waarom zijn rechtszaken tegen minderjarige verdachten meestal achter gesloten deuren, maar zaken met minderjarige slachtoffers niet? Het zijn vragen die Slachtofferhulp Nederland stelt in het onlangs verschenen boekje *Privacy van het slachtoffer; feit of fictie?* Voorzitter Rosa Jansen overhandigde in februari een exemplaar aan Henk Naves, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak.

Naves is blij met het boek; de Rechtspraak hecht belang aan goede voorzieningen en begeleiding van slachtoffers. 'Dit soort verhalen dwingen ons kritisch te kijken naar hoe wij kunnen

verbeteren. Het laat je niet koud als je leest dat iemand onnodig een zeer traumatische gebeurtenis herbeleeft.' Hij vindt het ook belangrijk te laten weten dat de rechter niet altijd kán voldoen aan de wensen van slachtoffers. Een verdachte heeft namelijk ook rechten. Zo moet hij weten op basis van welk dossier zijn zaak wordt beoordeeld. Daar staat soms gevoelige persoonlijke informatie in. Bovendien is het van groot maatschappelijk belang dat rechtspraak openbaar is. Iedereen moet kunnen zien hoe de rechter zijn werk doet. Dat betekent dat je in de zittingszaal soms details hoort die je als slachtoffer liever niet openbaar ziet. Dat is erg naar voor slachtoffers, maar soms onvermijdelijk.

Wijkrechtspraak breidt uit

Het fenomeen wijkrechtspraak breidt steeds meer uit. Verschillende rechtbanken houden proeven met deze werkwijze, bedoeld om relatief kleine conflicten snel, effectief en tegen lage kosten op te lossen. De wijkrechter helpt bij het zoeken naar een compromis. Lukt dat niet, dan hakt hij de juridische knoop door.

Bij de rechtbank Oost-Brabant is in oktober een bijzondere variant van start gegaan: een heuse wijkrechtbank, in de Eindhovense wijk Oud-Woensel. Hier komen lichte strafzaken voor de rechter. Maar anders dan bij de gewone rechtbank gaat de aandacht vooral uit naar de problemen van de wetsovertreder. De gemeente en allerlei instanties zitten aan tafel om samen met de verdachte naar oplossingen te zoeken. De rechter voert de regie en kan zo nodig vonnis wijzen. Maar als het lukt om afspraken te maken waardoor de overlast stopt, staakt de officier van justitie de vervolging. Inspiratiebron voor deze aanpak is een Community Court in New York, waar rechters samen met buurtbewoners streven naar een veilige, leefbare buurt. De rechtbank Rotterdam is in maart met een vergelijkbaar initiatief gestart in de wijken Bloemhof en Hillesluis. Ook de rechtbank Amsterdam verkent de mogelijkheden voor een dergelijke aanpak.

Zwaardere zaken

De wijkrechtbank in Eindhoven behandelde tot maart alleen zaken die het Openbaar Ministerie aandroeg. Om het aantal uit te breiden komen daar nu ook iets zwaardere zaken bij, waarin de verdachte al gedagvaard is om voor de strafrechter te komen. Daarnaast kunnen buurtbewoners binnenkort met eenvoudige civiele zaken – die gaan over wonen of betalingsachterstanden – aankloppen bij de wijkrechtbank.

Zie pagina 7: *Kleine delicten, grote gevolgen.*

GRIFFIER MARTIJN RIJNBEK EN RECHTER MARGO BURGHOOORN IN DE WIJKRECHTBANK. (FOTO: KEES MARTENS)

WRAKING

Wie twijfelt aan de onpartijdigheid van de rechter kan een wrakingsverzoek indienen. Is er genoeg reden voor twijfel, dan wordt de rechter vervangen.

Redenen om de rechter te wraken

Belangenverstrengeling

- familie of bekenden zijn betrokken
- rechter heeft financiële belangen
- rechter is via nevenfunctie betrokken

Schijn van partijdigheid

- rechter zegt iets dat wijst op vooringenomenheid
- rechter geeft 1 partij geen kans om te reageren

Rechter 'wraakt' zichzelf

Als de rechter tijdens het proces ontdekt dat er sprake is van belangenverstrengeling, trekt hij zich terug. Officieel heet dat: verschonen. Dan komt er een vervanger.

1 Een wrakingsverzoek indienen

Voor de zitting

Stuur voor de zitting een brief aan de rechter waarin u zegt dat u hem wraakt en beschrijf duidelijk waarom u hem partijdig vindt.

Tijdens de zitting

Twijfelt u tijdens de zitting aan de onpartijdigheid van de rechter? Zeg dan dat u hem wraakt en leg uit waarom.

Na de zitting

Twijfelt u na de zitting aan de onpartijdigheid? Stuur voor de uitspraakdatum een brief aan de rechter waarin u hem wraakt en leg uit waarom.

2 Behandeling van het verzoek

Is de rechter het eens met de wraking?

Dan wordt hij meteen vervangen.

Is de rechter het niet eens met de wraking?

Dan volgt een zitting van de wrakingskamer.

De wrakingskamer wraken

Twijfelt u aan de onpartijdigheid van de wrakingskamer? Dan kunt u ook die rechters wraken.

3 De wrakingskamer beslist

Uitspraak is bindend

De schijn van partijdigheid is genoeg om een rechter te wraken. De wrakingskamer onderzoekt of uw wrakingsverzoek terecht is en doet binnen 2 weken een bindende uitspraak.

Nog eens wraken

Heeft de wrakingskamer uw verzoek afgewezen en gebeurt er daarna iets nieuws waardoor u weer twijfelt aan de onpartijdigheid? Dan kunt u uw rechter opnieuw wraken.

De nieuwe rechter wraken

Krijgt u een nieuwe rechter en vindt u ook hem vooringenomen? Dan kunt u ook die vervanger wraken. Leg wel goed uit waarom.

Prijs en eervolle vermelding voor mediation in strafzaken

Mediation in strafzaken is in korte tijd twee keer onderscheiden. In oktober werd de methode om verdachten en slachtoffers met elkaar in contact te brengen genomineerd voor een Europese prijs: de Crystal Scales of Justice. En in december kreeg landelijk coördinator Judith Uitermark de Bianchi Herstelrecht-prijs.

De Rechtspraak heeft samen met het OM een bijzondere manier ontwikkeld om de schadelijke gevolgen van een misdrijf te beperken. De officier van justitie of rechter

kan het mediationbureau van een gerecht vragen na te gaan of verdachte en slachtoffer onder begeleiding met elkaar willen praten. Bijvoorbeeld als het slachtoffer met veel vragen zit en de verdachte spijt heeft. Het gesprek kan gaan over hoe het heeft kunnen gebeuren, wat de gevolgen zijn en wat het slachtoffer kan helpen. Vaak komen daar afspraken uit voort, bijvoorbeeld over schadevergoeding en uit elkaars buurt blijven. De uitkomst wordt meegewogen bij de beslissing over verdere vervolging

(door de officier) of het opleggen van straf (door de rechter). Vorig jaar zijn 700 mediations geslaagd.

Uitermark kwam in oktober niet met de Europese hoofdprijs thuis. Wel haalde haar project de finale en kreeg een eervolle vermelding, als voorbeeld voor andere EU-landen. Aan de Bianchi Herstelrecht prijs is een geldbedrag verbonden dat Uitermark wil gebruiken om te kijken of ook op de Antillen een begin gemaakt kan worden met mediation in strafzaken.

Op de Facebookpagina van de Rechtspraak (facebook.com/Rechtspraak) vind je nieuws, achtergronden en uitleg, maar ook posts over gekke en bijzondere dingen die in de rechtbanken gebeuren. En regelmatig een blogje van een rechter, griffier of bode.

 facebook.com/Rechtspraak

Als rechter heb je elke keer het laatste woord. Wat doet dat met een mens? Bestuursrechter Maarten Verhoeven (rechtbank Oost-Brabant) vertelt erover in zijn blog:

Het ambt van rechter heeft voordelen en valkuilen. Het verdient aardig (precieze bedragen staan in een wet) en je hoeft nooit na te denken wat je aantrekt (je hebt toch een toga aan). Je hebt met de uitspraak altijd het laatste woord, tenminste als er geen hoger beroep wordt ingesteld. Iedereen luistert naar je. De valkuil is dat je denkt dat je het echt altijd bij het rechte eind hebt en dat iedereen doet wat je zegt. Gelukkig mag ik beschikken over een hond die mij daarvoor kan behoeden: Moos, een Fauve basset de Bretagne. Een soort Beagle maar dan Frans, dus twee keer zo eigenwijs. Ondanks meerdere cursussen luistert Moos niet, staat hij stil als ik haast heb, gaat hij linksaf als ik rechts wil etc. Boos worden heeft geen zin.

Moos is erg rustig (tenzij hij een konijn ziet en zijn jachtinstant wordt geprikkeld) en wacht geduldig totdat ik ben uitgeraasd. Dan gaat hij nog steeds linksaf.

Natuurlijk wordt in de rechtszaal ook wel eens niet naar me geluisterd door een boze eiser of een weigerachtige gemeente. In dat geval helpt een gerichte vraag, een vriendelijke lach of een vermanende blik. Deze hulpmiddelen helpen niet bij Moos, die zegt namelijk niets terug en trekt zich van een boze blik niets aan. Hij helpt me wel om met beide benen op de grond te blijven staan. Overigens ben ik gelukkig getrouwd en hebben we een puberend kind. Mijn vrouw en mijn zoon luisteren ook niet. Het komt goed.

Denk je erover om zelf ooit bij de Rechtspraak te gaan werken? Houd dan ons LinkedInaccount in de gaten (nl.linkedin.com/company/de-rechtspraak).

Ben je vooral geïnteresseerd in het laatste rechtspraaknieuws? Volg ons dan op Twitter (RechtspraakNL).

Wie liever eens in de week op de hoogte wordt gehouden, kan zich gratis abonneren op onze wekelijkse nieuwsbrief (nieuwsbriefrechtspraak.nl).

Houd je meer van kijken dan van lezen? Volg onze stories op Instagram (@rechtspraaknl).

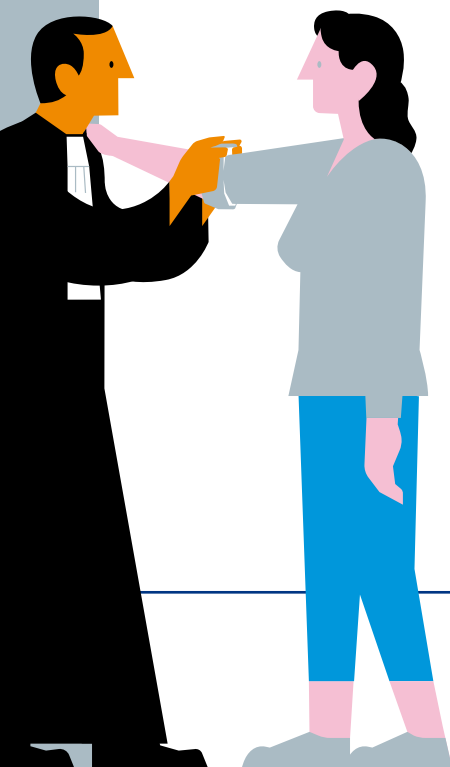
Kleine delicten, grote gevolgen

Handen uit de mouwen bij de wijkrechtbank >

Overal in het land wordt geëxperimenteerd met wijkrechters die proberen conflicten definitief op te lossen. Veel mensen zijn daarmee beter geholpen dan met een juridisch oordeel, dat vaak weer tot nieuwe rechtszaken leidt. In Eindhoven is afgelopen najaar een bijzondere variant gestart: een heuse wijkrechtbank voor mensen die een licht strafbaar feit hebben gepleegd. Hoe werkt dat? *Rechtspraak* nam een kijkje.

TEKST: PAULINE VAN DER MIJÉ | ILLUSTRATIE: AAD GOUDAPPEL

'Ja natuurlijk wil ik veranderen, anders had ik die boete wel gepakt en op de stapel gegooid', zegt Marcella (niet haar echte naam) tegen de officier van justitie. De jonge dakloze vrouw zit wat moedeloos onderuitgezakt in de wijkrechtbank van de Eindhovense wijk Oud-Woensel. Ze is betrapt op winkeldiefstal. Een simpel zaakje, dat gewoonlijk met een boete of taakstraf wordt afgedaan. Maar nu zit zij aan tafel met een heel gezelschap: de rechter, de griffier, de officier van justitie en haar OM-collega, haar advocaat, een procesregisseur van de gemeente, een reclaseringswerker en iemand van de woningbouwcorporatie. De sfeer is gemoedelijk, niemand draagt een toga.

'Als wij denken dat er meer aan de hand is, nemen we contact op met de wijkrechter', zegt de officier van justitie. 'Met u is veel aan de hand. Volgens mij is het beter dat er hulp komt dan een flinke boete.' Dat vindt Marcella ook. Die boete zou ze toch niet betalen, want ze woont overal en nergens en ziet nooit post. 'Heeft u de diefstal gepleegd onder invloed van cocaïne?', vraagt rechter Margo Burghoorn. 'Onder andere ja. Ik gebruik ook ketamine, xtc, speed, GHB, noem maar op.' 'Waarom bent u verslaafd?', vraagt de rechter. 'Ik weet niet of ik verslaafd ben; ik doe 't gewoon.' De rechter: 'Hoe voelt u zich?' Marcella: 'Kut.'

Haakje

De wijkrechtbank behandelt lichte strafzaken van mensen die overlast veroor-

zaken, maar eigenlijk niet in het strafrecht thuishoren. Hun gedrag komt voort uit persoonlijke problemen. Een straf kan die problemen alleen maar erger maken, want waar haalt iemand die aan de grond zit geld vandaan om een boete te betalen? 'Het delict is het haakje waar de procedure aan hangt', legt griffier Martijn Rijnbeek uit. 'Maar in de wijkrechtbank speelt het een ondergeschikte rol. Alles is erop gericht dat iemand duurzaam geholpen wordt en

'De hele buurt lag wakker als hulpdiensten weer met loeiende sirenes kwamen aanrijden'

zijn leven weer op de rit krijgt. Dat voorkomt een heleboel andere procedures die handenvol geld kosten.' De officier bekijkt of een zaak geschikt is voor de wijkrechtbank. Als de verdachte bekent en inzicht toont in de eigen problemen worden allerlei instanties ingeschakeld die onder regie van de rechter een plan bedenken, samen met de verdachte. Marcella heeft met hulp van haar advocaat een beschrijving van haar leven naar de wijkrechtbank gestuurd. Die bekijkt welke instanties betrokken moeten

DE WIJKRECHTBANK HELPT
MENSEN WEER **OP DE RAILS**

ZE MOETEN **BEKENNEN** WAT
ZE HEBBEN MISDAAN

worden. Wat weten zij over Marcella? Welke oplossingen zien ze? Dat wordt vandaag op de zitting besproken. Komt er een werkbaar plan uit, dan stopt de officier van justitie de strafvervolgning op voorwaarde dat Marcella alle afspraken nakomt. Anders moet ze alsnog naar de reguliere strafrechter.

Opnemen

Dit lukt alleen als iemand echt gemotiveerd is, vertelt rechter Burghoorn. Marcella wil wel. Maar de vraag is: hoe? 'Ik denk dat ze me moeten opnemen, ik ga het zelf niet redden', zegt ze over stoppen met drugs. Haar vrienden gebruiken allemaal en zij heeft geen eigen plek waar ze zich terug kan trekken. De rechter vraagt naar haar dealer. 'Is dat nou een vriend van u?' Zo beschouwt Marcella hem inmiddels wel. 'Maar als u stopt...'. 'Dan kan ik hem niet meer zien. Dat vind ik niet erg. Mensen komen en gaan in mijn leven, ik hecht me aan niemand meer.' Ze praat nuchter over haar situatie. Alleen als het over vroeger gaat – over vriendinnen, naar de sauna, lekker lopen in het bos – huilt ze even. De vertegenwoordigster van de woningbouwvereniging kent haar nog uit die tijd: 'Ze was een vrolijke vrouw met een goeie baan en een prima leven.' Er klinkt zacht gesnik. Langzaam wordt duidelijk waar het is misgegaan. Marcella had veel pijn door een medisch probleem en kreeg daar morfine voor, maar niet genoeg. Op zoek naar meer kwam ze in aanraking met andere drugs en gleed langzaam af. >

MOUNIR EL MAACH EN MARGO BURGHOORN VOOR DE WIJKRECHTBANK (FOTO: KEES MARTENS)

'WE KUNNEN NOG VEEL MEER BEREIKEN'

De wijkrechtbank stelt de mens centraal en is in dat opzicht nu al geslaagd, vindt projectleider Mounir El Maach. 'Maar we kunnen nog veel meer bereiken. Vooral voor de leefbaarheid van de buurt.'

De proef – die twee jaar duurt – heeft als doel het vertrouwen in de rechtsstaat te vergroten door overlast in de wijk tegen te gaan. De werkwijze gaat in tegen de roep om strengere straffen die bij deze tijd hoort. 'Maar als wij mensen uit het strafrecht halen die daar niet thuishoren, is dat voor iedereen beter', zegt El Maach.

Door de samenwerking met de politie, het OM en alle betrokken instanties krijgt de rechtbank zicht op hoe dingen lopen én wat er misgaat. 'Veel mensen worden van het kastje naar de muur gestuurd. Ze krijgen bijvoorbeeld geen uitkering omdat ze geen vast adres hebben, en geen woning omdat ze geen inkomen hebben. Als de rechter de regie neemt, wordt dat doorbroken.' Hij vertelt over een man die was opgepakt wegens bedreiging van kinderen. 'Bij de wijkrechtbank bleek dat hij al jaren gepest werd door die kinderen. Hij was licht verstandelijk beperkt. Als ze steentjes tegen zijn ruit gooiden, belde hij de woningbouw en zei iets over 'ruit kapot'. Dan werd hij doorverbonden naar de technische dienst, die er geen raad mee wist. Ook de wijkagent greep niet in, daar was net een personeelsswisseling. Als de rechter dat niet weet, krijgt zo'n man een straf en gaat het pesten door.'

Met misschien een gewelddadige afloop. Bij ons volgde geen straf, maar een goed gesprek met de ouders van de kinderen.'

Paniek aanvallen

Een vrouw met psychiatrische problemen veroorzaakte veel overlast. 'Ze kreeg 's nachts paniekaanvallen, dacht dan dat ze doodging en belde alles en iedereen. Toen justitie haar telefoon in beslag nam en verving door een noodtoestel waarmee ze alleen hulpdiensten kon bereiken, belde ze om de haverklap 112. De hele buurt lag wakker als er weer loeiende sirenes klonken. Ze dreigde uit haar huis te worden gezet. Dan was ze ook nog dakloos geweest. Via de wijkrechtbank is geregeld dat ze hulp kreeg en een woning in een rustige buurt. Want ze bleek angstig te worden van burens die voortdurend ruzie maakten. Nu gaat het goed.'

Via de ingestelde wijkadviesraad krijgen de rechtbank en de gemeente een goed beeld van wat er speelt in Oud-Woensel. Toch heeft de wijkrechtbank nog niet de uitstraling van de inspiratiebron: de Community Court in New York, die samen met bewoners werkt aan een leefbaardere buurt. Ondanks bewonersavonden, krantenartikelen en flyer-acties leeft de rechtbank nog niet echt, zegt de projectleider: 'De bewoners ervaren nog niet dat wij er voor hun zijn. Ik hoop dat dat verandert nu we ook zwaardere strafzaken behandelen. Als we veel aanbod krijgen, hebben we ook meer kans op zaken die de wijk echt raken.'

Verkeerde vrienden, overlast en een huurachterstand leidden ertoe dat ze haar woning uit moest. Die bleek behoorlijk uitgewoond. 'Dan heb je vijf jaar geen recht op een andere woning, tenzij je de schade vergoedt', vertelt de vrouw van de woningbouw. Er zijn dus ook schulden waar iets aan gedaan moet worden, constateert de rechter.

Alles op tafel

Bij de wijkrechtbank komt alles op tafel. 'Er is nog iets dat we moeten bespreken', zegt de rechter voorzichtig. Marcella protesteert: 'Dat wil ik niet hoor, met al die mensen erbij, echt niet!' Maar als de rechter er later op terugkomt, zegt ze: 'Het moet maar.' Het gaat om haar vele contacten met mannen. Gaat dat weer spelen als ze een andere woning krijgt? Is ze seks-

'Ik hecht me aan niemand meer'

verslaafd? Of doet ze het om geld te verdienen voor coke? Marcella ontkent met kracht. Het is precies andersom, zegt ze: 'Als ik veel coke gebruik, wil ik wel zes of acht keer per dag. Maar zonder coke niet hoor, ik moet er niet aan denken, bah!' Dat lost zich dus vanzelf op als ze geen drugs meer gebruikt. De officier vraagt of ze met iemand wil praten. 'Ja, want dat hosselen is

geen leven', zegt Marcella. 'Op alle leefgebieden moet iets gebeuren', haakt de procesregisseur van de gemeente in, die over allerlei sociale voorzieningen gaat. 'Maar er verandert niets als niet eerst de verslaving wordt aangepakt. Ben je eraan toe om af te kicken?' 'Het liefst zo snel mogelijk', zegt Marcella.

De zitting wordt geschorst om na te gaan wat er geregeld kan worden. Marcella gaat een sigaretje roken. 'Ze moet zo snel mogelijk van de straat', zegt griffier Rijnbeek. Maar of opname in een kliniek mogelijk is, is onduidelijk. En daarna, waar moet ze wonen? 'Huisvesting is een probleem', zegt de reclasseringswerker. 'In Limburg zijn nog goedkope woningen', oppert de officier. 'Dan is ze meteen weg bij haar verslaafde vrienden.'

Voorwaarden

De voorwaarden voor het seponeren van de zaak zijn snel geformuleerd: Marcella moet contact leggen met de reclassing en het regieteam voor daklozen, en op alle fronten meewerken. Er worden afspraken gemaakt over het ophalen van post en behandeling van haar drugsverslaving. Als dat laatste zonder opname moet, wordt het een flinke kluit voor Marcella. 'Ga ervoor hè?', zegt de rechter. 'Kom op!' Marcella zucht: 'En dat allemaal voor diefstal van een slagroomtaart. Als het nou nog een dure jas van De Bijenkorf was geweest...'

'IK WIL DIT AL TIEN JAAR'

Rechter Margo Burghoorn is blij met de wijkrechtbank. 'Ik wil dit al tien jaar', zegt ze. 'Je moet alle problemen tegelijk aanpakken vind ik, anders is het water naar de zee dragen. Dan krijgt iemand een straf en oordeelt een andere rechter over schulden. Maar de achterliggende drugsverslaving wordt niet opgelost.'

Bij de wijkrechtbank worden mensen niet doorgestuurd naar steeds weer een ander loket. 'Wij proberen overal een oplossing voor te vinden. En de drempel is laag; wij komen naar de wijk.' Sommige vakgenoten zijn kritisch: de rechter mag geen maatschappelijk werker worden. Maar daar is geen sprake van, benadrukt Burghoorn. 'Wijkrechters nemen de regie, sturen iedereen aan, letten erop dat alles op tafel komt en dat afspraken worden nageleefd. Maar we nemen niemand bij de hand. De betrokkenen moeten overal zelf achteraan.'

Begin februari had de wijkrechtbank 20 zaken behandeld. Met succes, zo lijkt het. 'Misschien zien we die mensen later toch weer terug, maar voorlopig ziet het er goed uit.' Maar het aantal zaken moet wel omhoog. 'En daar is ook alle aanleiding toe, blijkt uit de verhalen die wij van de politie horen', zegt de rechter (op de foto naast griffier Martijn Rijnbeek). Daarom gaat de wijkrechtbank ook zwaardere zaken behandelen, waarin de verdachte al gedagvaard is om voor de strafrechter te komen. 'Dan kunnen we niet zo informeel te werk gaan, dat is jammer. Maar om echt een rol te spelen bij het veiliger maken van de buurt, is het wel van groot belang.'

Rechter Jacco Janssen veroordeelde een man die zijn zus doodschoot

'Was het een tragisch ongeluk of toch niet?'

'Een rechtszaak die ik niet snel zal vergeten, was die tegen een 27-jarige man die zijn eigen zus had doodgeschoten. Was dat een tragisch ongeluk, zoals de verdachte beweerde, of was er opzet in het spel? Daar moest ik samen met mijn collega's over oordelen. Het gebeurde vier jaar geleden, in hun ouderlijk huis in Rotterdam. De verdachte liet zijn 24-jarige zus zien hoe hij een pistool om zijn vinger kon laten draaien. Hij dacht dat het een nepwapen was, zei hij later tegen de politie. Maar het was een omgebouwd gaspistool, waar een kogel in zat. Toen het afging, werd zijn zus in haar rug geraakt.

De officier van justitie ging uit van een ongeluk, maar wij moesten ook andere scenario's tegen het licht houden. Wat opviel was dat de verdachte het wapen voor 500 euro had gekocht; best een hoog bedrag voor een neppistool. Het zag er echt uit, vond de verdachte zelf ook. Maar onderzoek op internet had hem gerustgesteld. De naam van de verkoper wilde hij niet noemen. Wij vonden het ook vreemd dat hij het wapen destijds in een park had begraven en pas vier jaar later – een dag voor het fatale schot – had opgegraven. Om het door te verkopen, zei hij. In de zaal zat zijn familie, met dubbel verdriet. Zij waren hun dochter en zusje

kwijt en maakten zich ook veel zorgen over hun zoon en broer. Ze wilden dat hij thuiskwam, om samen het verdriet te verwerken. De ontroostbare verdachte ging zichtbaar gebukt onder wat hij zijn familie had aangedaan. Die hevige emoties dreigden vertroebelend te werken. Want een van de scenario's die wij moesten belichten, was dat hij zijn zusje mogelijk in opdracht van de familie had gedood. Tijdens de zitting vormde zich een beeld van het slachtoffer: een jonge vrouw die veel thuis was en hielp in de huishouding. Zij was de kamer van haar broer aan het poetsen toen de kogel haar raakte. Bovendien wees onderzoek uit dat hij inderdaad informatie over het wapen had gezocht, en de indruk had kunnen krijgen dat het alleen losse flodders kon afschieten.

Uiteindelijk concludeerden wij dat de man zijn zus niet met opzet had doodgeschoten. Toch vonden we wel dat hij schuld had. Hij had zich immers heel onnadenkend en onvoorzichtig gedragen met een wapen. We hebben achttien maanden gevangenisstraf opgelegd. Ik vind nog steeds dat we de juiste beslissing hebben genomen. Maar ik denk nog wel regelmatig terug aan deze zaak, die zo beladen was met emoties van de nabestaanden én de verdachte.'

'Hij had het wapen in een park begraven'

Bracht Mehmeds ko vliegtuig in gevaar?

Martijn Delaere reist het land door om verslag te doen van alledaagse rechtszaken. Bij de politierechter in Haarlem staat Mehmed terecht, die in een vliegtuig de veiligheid in gevaar zou hebben gebracht.

TEKST: MARTIJN DELAERE | ILLUSTRATIE: NIELS DE HOOG

Achter in de 737 van Transavia zitten twee dames te klieren. Ze laten windjes en zijn luidruchtig, vindt mijnheer T., die naast het stel zit. En hij wilde nog wel een uiltje knappen voordat de Boeing zijn wielen op Schiphol zet. Hij besluit de dames te onderhouden over hun slechte manieren. Die missie loopt verkeerd af, want al snel is er bonje op rij 24.

Mehmed (54) zit voor in het vliegtuig, dat op weg is van Dubai naar Amsterdam. Hij heeft niets met het bakkeleiene volk op rij 24 te maken, maar nieuwsgierig is hij wel. Dus staat hij op en beent – zeer tegen de zin van de bemanning – naar achteren. Er wordt gespuugd, getrokken

en geschreeuwd. Mehmed laat zich niet onbetuigd. Hij geeft mijnheer T. een kopstoot van jewelste. Bloed en paniek in de 737.

Kloppartij

Een stewardess belt de cockpit. ‘Er zijn gewonden, we moeten nu uitwijken naar de dichtstbijzijnde luchthaven. De situatie escaleert’, zegt ze. De gezagvoerder wist al dat er consternatie was, hij had ook toestemming gegeven om mijnheer T. vast te binden, maar dit bericht verandert alles. Hij neemt contact op met de luchtverkeersleiding die hem toestemming geeft om uit te wijken naar Boekarest. Kort daarna belt de purser hem: de rust is hersteld. Mijnheer T. zit weer – bloedend – op zijn stoel en Mehmed zit weer voorin – ook met een bebloed hoofd. De gezagvoerder zet de vlucht naar Amsterdam voort.

Gevaar

Ruim een jaar later zit Mehmed voor de Haarlemse politierechter. De zaak is al eerder voor de rechter geweest, maar werd toen uitgesteld omdat er getuigen gehoord moesten worden en videobeelden van de knokpartij bekeken. Er is altijd wel een smartphone bij de hand. Toen er nog geen filmpje uit de 737 voorhanden was, ontkende Mehmed de kopstoot. En nu?, wil politierechter Van Yperen weten. ‘Ik heb de video gezien. Ik heb die kopstoot gegeven. Ongelooflijk, het is onbewust gebeurd’, zegt Mehmed

via een Turkse tolk. ‘Ik dacht eerst: ben ik dit? Toen ik weer op mijn plek zat, merkte ik dat ik een sneetje op mijn hoofd had.’ ‘Waarom bent u naar achteren gegaan?’, vraagt de rechter. ‘Ik moest naar de wc.’ Had Mehmed tijdens zijn verhoor niet gezegd dat dat een smoes was? ‘Zo staat het in het dossier’, erkent Mehmeds raadvrouw Karga. ‘Maar de woorden van mijn cliënt zijn niet goed vertaald. Hij zei: “Ik had een reden”’

“Het werd geen chaos, het was al chaos”

Chaos

Mehmed ‘was bang dat er iets ergs zou gebeuren’, toen hij in het gewoel belandde. ‘Het lukte niet om de mensen uit elkaar te krijgen. Toen vond ik dat ik mij ermee moest bemoeien.’ Uit het filmpje blijkt volgens Karga dat de situatie voor zijn kopstoot al ‘angstwekkend’ was. ‘Het werd geen chaos, het was al een chaos. Ziet u dat?’ We zien het. We zien ook hoe Mehmed zijn hoofd naar achteren beweegt, om vervolgens uit het niets en keihard een kopstoot uit de delen. ‘Wat vindt u er nu zelf van?’, wil de rechter

kopstoot een heel

weten als het filmpje is afgespeeld. 'Zij zijn begonnen', antwoordt Mehmed. 'Het gedrag van die man was beangstigend. Ik was in paniek. Ik wilde dat het rustig zou worden in het vliegtuig.' 'Raar om dat met een kopstoot te doen', reageert rechter Van Yperen. Dat vindt Mehmed ook. 'Ik verloor mijn zelfcontrole. Ik heb mezelf ermee veroordeeld.'

Noodlanding

Dat kun je wel zeggen, vindt officier van justitie Halsema. Mehmed heeft met zijn 'bewust geplaatste' kopstoot niet alleen een medepassagier mishandeld, maar

ook de veiligheid van het Transavia-toestel in gevaar gebracht. 'Het cabinepersoneel kon zijn normale werk niet doen. De gezagvoerder ook niet. Hij besloot niet voor niets de procedure voor een noodlanding te starten. De bemanning had de situatie niet meer onder controle.' De officier eist een werkstraf van 120 uur en een voorwaardelijke celstraf van een maand.

Controle

Zeker, Mehmed heeft een medepassagier mishandeld, maar daarmee heeft hij nog niet de vliegveiligheid van de 737

in gevaar gebracht, vindt raadvrouw Karga. Om te beginnen: Mehmed was niet de aanstichter van het tumult, hij belandde erin. 'Hij ziet dat anderen de situatie niet onder controle krijgen. Hij voelt zich onveilig en deelt een kopstoot uit. Dat had niet gemogen, maar daarna is er niets meer gebeurd. Het was hooguit vijf minuten zeer onrustig in het vliegtuig. Dat is heel vervelend, maar de veiligheid van het vliegtuig was niet in het geding. De piloot vloog gewoon door naar Amsterdam.'

Grensgeval

Eigenlijk is politierechter Van Yperen het daar wel mee eens. 'Maar het is een grensgeval.' Dat Mehmet mijnheer T. een kopstoot heeft gegeven, staat als een paal boven water. Kwam de 737 daardoor in gevaar? 'Uit de aangifte van de gezagvoerder maak ik op dat de situatie zo ernstig was dat hij een tussenlanding wilde maken. Maar dan gaat het over alles wat er is gebeurd in het vliegtuig, dus ook voordat u die kopstoot gaf. Wat mij betreft is er net geen bewijs dat de kopstoot gevaarlijk is geweest voor het vliegtuig.' Mehmed wordt daarom veroordeeld voor mishandeling en komt er vanaf met een taakstraf van 150 uur, waarvan 50 uur voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaar. •

RALPH BEAUJEAN
RAADSHEER IN OPLEIDING

Zonder goede tolk geen eerlijk proces

Wanneer iemand verwickeld raakt in een juridische procedure heeft hij er alle belang bij dat hij begrijpt wat hem te wachten staat. Mensen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen hebben daarvoor niet alleen een advocaat nodig, maar ook een tolk.

Tolken dragen rechtstreeks bij aan een eerlijk proces. Als zij kunnen aantonen over bepaalde competenties te beschikken, worden ze ingeschreven in een landelijk Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv). Aan hun kwaliteit en integriteit worden strenge eisen gesteld. Na vijf jaar kan de inschrijving worden verlengd. De tolk moet dan laten zien dat hij aan zijn deskundigheid heeft gewerkt, bijvoorbeeld door bijscholing. Bij klachten kan een tolk uit het Rbtv worden geschrapt.

In straf- en vreemdelingenprocedures moeten registertolken worden ingezet, tenzij zij niet (tijdig) beschikbaar zijn. Daarover is het nodige te doen, want wat is 'niet tijdig beschikbaar'? Hoeveel registertolken worden er benaderd, voordat die conclusie wordt getrokken? En wordt daarbij ook gekeken naar mogelijkheden om een opdracht te

verschuiven, zodat wel een registertolk beschikbaar is?

Beëdigde tolken zijn de laatste tijd regelmatig in het nieuws. Hun vergoeding is sinds 2003 niet verhoogd en zij vrezen stelselwijzigingen die de minister heeft aangekondigd. Hij wil tolkdiensten gaan aanbesteden. Dan zoekt niet de overheid, maar een commerciële bemiddelaar de tolk bij een opdracht. Ook wil hij het Rbtv uitbreiden met tolken die aan minder hoge eisen voldoen. Dat zij daarmee onder de kwaliteitscontrole van het register komen, is positief. Registertolken vrezen echter dat de commerciële bemiddelaar standaard zal kiezen voor minder gekwalificeerde, goedkopere tolken.

Over het algemeen stellen tolken zich terughoudend en bescheiden op. Dat zij nu acties voeren, zegt wel iets. De minister heeft verzekerd dat het nieuwe stelsel niet ten koste mag gaan van de kwaliteit. De bemiddelaars moeten tolken van het hoogste niveau leveren. Hij zal dat monitoren. Maar dat is toezicht achteraf. Om een eerlijk proces te garanderen, zal ook de rechter daarop in de concrete zaak moeten gaan toezien.

Beste rechtspraak,

Ik zie dat de rechter vaak een taakstraf oplegt. Maar heeft dat wel zin? Daar leer je toch niets van?

De rechter kan een taakstraf opleggen voor niet te zware misdrijven, zoals het stelen van een scooter of het openbreken van een auto. De veroordeelde moet dan onbetaald werk doen in zijn vrije tijd. Dat heeft zeker zin, want zo doet hij iets terug voor de maatschappij. Voor mensen zonder baan is dit een mooie gelegenheid om te wennen aan een werkritme en vroeg opstaan. Zo kan een taakstraf de eerste stap zijn naar betaald werk. De kans dat je na een taakstraf opnieuw de fout ingaat, is kleiner dan na een gevangenisstraf. In de gevangenis raak je vaak je baan en je woning kwijt. Het is moeilijk om daarna je leven weer op te pakken. Bovendien kan je met de verkeerde mensen in aanraking komen en misschien wel leren hoe je de volgende keer niet wordt betrap.

Wie is die vrouw in het logo van de Rechtspraak en waarom heeft zij een blinddoek om?

In het logo zie je Vrouwe Justitia. Deze van oorsprong Romeinse godin is hét symbool voor rechtvaardigheid. Haar blinddoek staat voor rechtspraak zonder aanzien des persoons, haar weegschaal voor het afwegen van alle feiten en omstandigheden in een zaak, haar zwaard voor het vonnis.

Waarom zitten er bij rechtszaken soms wel drie, vier of vijf rechters op een rij?

Zware strafzaken worden beoordeeld door de meervoudige kamer, die bestaat uit drie rechters. In dat geval zitten er vijf mensen in toga op een rij. Links van de rechters zie je de officier van justitie. Die klaagt de verdachte aan namens de samenleving, presenteert de bewijzen aan de rechtbank en eist een straf. Rechts naast de rechters zit nog iemand in toga, die meestal zit te tikken. Dat is de griffier, die de rechters ondersteunt en noteert wat er tijdens de zitting gebeurt. Eenvoudige strafzaken worden behandeld door één rechter: de politierechter. Ook die zit tussen de officier en de griffier in. Dan zie je dus drie mensen in toga.

VRAGEN? HET RSC WEET RAAD

Heb je algemene vragen over rechtspraak? Neem dan contact op met het Rechtspraak Servicecentrum. Elke werkdag zitten webcare medewerkers en telefonisten van 8 uur 's ochtends tot 8 uur 's avonds klaar om jouw vragen te beantwoorden. Je kunt je vragen stellen op Facebook ([facebook.com/rechtspraak](https://www.facebook.com/rechtspraak)) of Twitter (@RechtspraakNL). Bellen kan ook: 088-361 61 61.

Zes geleerden voor de Hoge Raad

Als je langs het gebouw van de Hoge Raad aan het Lange Voorhout in Den Haag komt, vallen ze direct op: de levensgrote bronzen beelden van zes rechtsgeleerden voor de gevel.

Ze zijn in 1938 gemaakt door verschillende beeldhouwers en stonden 50 jaar lang op het bordes van de Hoge Raad op het Plein. Toen dat gebouw in 1988 werd gesloopt en de Hoge Raad verhuisde, moesten ze genoegen nemen met een achterafplek in een gewone straat. Maar met de oplevering van de nieuwbouw in 2016 zijn ze in ere hersteld. Hier lijkt het alsof ze, kalm voor zich uitstarend over het Lange Voorhout, nog steeds diep nadenken over juridische kwesties.

Van deze zes rechtsgeleerden – Cornelis van Bynkershoek, Ulricus Huber, Hugo de Groot, Simon van Leeuwen, Johannes Voet en Joan Melchior Kemper – is Hugo de

Groot de bekendste. Hij wordt zelfs beschouwd als een van de grootste juristen ooit. Zijn beroemde werk *De iure belli ac pacis* (Over het recht van oorlog en vrede) uit 1625 vormt de basis voor het moderne volkenrecht. Daaruit is ook de spreuk afkomstig die in de hal van de Hoge Raad prijkt: 'Ubi iudicia deficiunt incipit bellum'.

Over de betekenis daarvan zijn de meningen verdeeld. Bedoelde De Groot: waar geen rechterlijke instanties zijn (bijvoorbeeld op volle zee) kan je alleen door oorlogvoering je recht afdwingen? Of, zoals de Hoge Raad het zelf vertaalt: waar rechterlijke beslissingen tekortschieten, begint de oorlog? De Hoge Raad behandelt zaken in cassatie. Hij beoordeelt of de rechtbanken en gerechtshoven het recht goed hebben uitgelegd en toegepast. Of zijn zij daarin tekortgeschoten?

'Streng straffen heeft geen enkele zin'

JOURNALIST **CHRIS KLOMP** KOMT VEEL IN RECHTBANKEN. WIE IS HIJ, WAT MAAKT HIJ MEE EN WAT VINDT HIJ VAN DE RECHTSPRAAK?

Dit is mijn plek. Hier ben ik de baas. Achter deze pagina zitten 778 verhalen over mensen die soms vreselijke dingen hebben gedaan. En toch uiteindelijk gewoon mens zijn.' Zo introduceert journalist Chris Klomp zichzelf op zijn website vol artikelen over hoe rechtspraak werkt en wat daarbij komt kijken. Wordt er op Twitter schande gesproken van een rechterlijke uitspraak die volgens hem wél deugt, dan gaat hij onvermoeibaar in discussie. Het levert hem trouwe lezers op, maar ook veel dreigementen.

Een sticker op Chris Klomps voordeur in Amsterdam waarschuwt bezoekers dat ze worden gefilmd. 'Op advies van de politie hebben we overal camera's opgehangen nadat hier een baksteen door de ruit was gegooid', vertelt hij. Het gebeurde in september. Hij lag net in bed toen beneden een harde klap en glaserinkel klonk. De keuken lag vol scherven. De stenengooier liet ook een briefje achter: 'Verwijder jouw sociale media of wij komen terug.' Het was bepaald niet de eerste keer dat hij werd bedreigd. Maar tot die dag speelde zich dat op internet af. 'Ik ben maandenlang gestalkt door iemand die een foto van mijn vriendin op Twitter zette met nare teksten erbij', zegt Klomp. 'Soms word ik letterlijk met de dood bedreigd: 'we komen je halen', 'je moet altijd over je schouder kijken', 'we're gonna kill you'. Dat je kwaad wordt, prima. Maar dit? Ik heb een paar van die mensen opgespoord en gebeld om ze te confronteren: als je verantwoordelijkheid moet nemen, zeg je het dan nog? Soms is dat zo, soms ook niet. Dan geven ze na veel discussie aan dat ze me verkeerd hebben begrepen.'

Pedofiel

Wat ze verkeerd begrepen, waren bijvoorbeeld Klomps teksten over pedofilie. Het ergert hem dat iemand die kinderen misbruikt automatisch pedofiel wordt genoemd. 'Uit onderzoek

blijkt dat 80 procent van de kindermisbruikers helemaal niet van nature op kinderen valt', zegt Klomp. 'Wij stellen onszelf graag gerust door enge dingen in hokjes te stoppen. Als we bang zijn op straat komt dat door asielzoekers of Marokkanen. En als we kindermisbruik heel erg vinden – wat het ook is – geven we pedofielen de schuld. Want dan hoef je niet te denken aan al die vaders, buurmannen en sportcoaches die zulke dingen doen. Ik erger me dood aan dat soort

'Soms word ik letterlijk met de dood bedreigd'

frames, en aan de onwetendheid van mensen die dat klakkeloos overnemen. Dat is gevaarlijk. Maar als je probeert uit te leggen hoe het wel zit, ben je zelf pedofiel en stroomt Facebook meteen vol met teksten als 'we weten waar je woont' en 'er is een speciaal team op je gezet.'

Klomp geeft grif toe zelf ook geen heilige te zijn op social media. Hij gaat er soms met gestrekt been in. 'Je mag het best oneens zijn met een oordeel van de rechter, maar lees nou eerst eens

Chris Klomp

Chris Klomp (1971) begon als journalist bij het Groninger Dagblad Stad. In 2002 werd hij freelance rechtbankverslaggever voor Dagblad van het Noorden, RTV Noord en later ook het ANP. Nu werkt hij parttime op de nieuwsdienst van het Algemeen Dagblad. Daarnaast schrijft hij achtergrondartikelen over rechtspraak en populisme op zijn website en rechtbankverslagen op @realtwiccourt.

het vonnis voordat je wat roept! Dat doet haast niemand.'

Daderknuffelaar

Zijn stelling dat gevangenisstraf niets oplevert, bezorgde hem het stempel van daderknuffelaar. 'Ik kijk gewoon naar de feiten', zegt Klomp. 'Misdad heeft vaak te maken met uitsluiting. De meeste daders zijn mensen die in de kantlijn staan, die niet mee kunnen doen door een stoornis of verslaving of doordat ze geen werk of opleiding hebben. En hoe reageren wij? Door ze nog verder uit te sluiten. Na twee jaar in de gevangenis ben je alles kwijt. Vervolgens schoppen we die mensen met een plastic tasje weer op straat, zonder hoop. Hoe verwachten we dat zij weer in de pas gaan lopen? Dat doen ze niet, 70 procent gaat opnieuw in de fout. Daar schiet je toch niks mee op? Voor ernstige dingen zoals moord ontkom je niet aan gevangenisstraf, al was het maar uit vergelding. Maar heel vaak is het volkomen ineffectief. Er zijn alternatieven die wel werken: begeleiding, behandeling, toezicht. Dat is alleen veel duurder.'

@realtwiccourt

Klomp zat tien jaar lang elke dag in de rechtbank voor onder andere *Dagblad van het Noorden* en *RTV Noord*. 'Zeven jaar geleden ben ik naar Amsterdam >

verhuisd, ik was eigen baas en zocht opdrachtgevers. Omdat ik al jaren rechtbankverslagen op Twitter schreef en best veel volgers had, dacht ik: misschien willen mensen daar wel voor betalen. Ik maakte een nieuw account aan met een slotje: @realtwitcourt. Ik heb nu ongeveer 250 betalende leden. Daarnaast schrijf ik verhalen op mijn website. Eerst achter een betaalmuur, maar tegenwoordig kan iedereen ze gratis lezen. Wel vraag ik mensen die mijn stukken waarderen om daar iets voor te geven. Dat loopt goed. Eén klant betaalt voor elk stuk 100 euro. Ik heb hem gevraagd: hee gast, wat doe je? Dat is te veel! Hij zei dat ik dingen verwoord die hij denkt, hij wilde me daarin steunen. Er is een markt voor makelaars in angst, maar er zijn ook veel mensen die zich ontzettend ergeren aan alle woede en ophef over rechtspraak. Maar ze weten vaak niet precies hoe het wel zit. Dat is mijn niche.'

Gruwel

Zelf heeft Klomp na ruim 9.000 rechtszaken een positief oordeel over rechters. Hij vindt ze zuiver in hun opstelling: 'Alle partijen in de rechtszaal verdedigen hun standpunt, maar voor de rechter blijft de verdachte onschuldig totdat het tegendeel bewezen is. Uit vonnissen blijkt meestal dat er zorgvuldig is gekeken naar alle voors en tegens. En ook als een verdachte het bloed onder je nagels vandaan haalt, blijven rechters kalm. Heel knap. Ik zou me mee laten slepen door emoties.'

Als er dingen misgaan, komt dat volgens Klomp door weeffouten in het systeem. 'De ambtsedige verklaring – wat een gedrocht! Als een agent iets zegt, is het zo. Want agenten zouden beter observeren dan anderen. Terwijl keer op keer

'Lees nou eerst eens dat vonnis'

blijkt dat de mens – en ook de agent – een heel slechte getuige is. Ik kwam een zaak tegen van een automobilist die op vier agenten zou zijn ingereden. Zij verklaarden allemaal dat ze weg moesten springen, anders waren ze dood geweest. Toen de advocaat eiste dat de filmbeelden werden vertoond, bleek dat de auto echt meters verwijderd was van de agenten. In hun beleving was dat anders, best begrijpelijk. Maar als die beelden niet waren vertoond, was de man veroordeeld. Op basis waarvan? Ook het onbeperkte spreekrecht voor slachtoffers vindt hij 'een gruwel'. 'Laatst zei een slachtoffer tegen een verdachte: "Ik hoop dat je sterft op de koude grond en dat je lijdt, klootzak!" Je mag als slachtoffer helemaal losgaan en rechters kunnen niet ingrijpen. Bizar dat het zo ver heeft kunnen komen. Ik heb alle begrip voor de emoties van ouders die een foto van hun omgekomen zoon voor de verdachte neerzetten. Maar denk je eens in hoe dat voor de verdachte is. Kan hij nog in vrijheid verklaren? En hoe

beïnvloeden die emoties de rechter? Dit kan niet, vind ik. Stel eerst de schuld van de verdachte vast en geef slachtoffers daarna het woord.'

Buitenspel

Terug naar de baksteen door de ruit. Klomp liet zich daardoor niet het zwijgen opleggen, maar bedacht wel dat sommige mensen het gewoon niet willen snappen en dat hij misschien beter niet op elke boze tweet kan reageren. 'Ik besteed mijn energie liever aan mensen die wel willen weten hoe het zit.' Hij werkt nu aan een podcast waarin telkens een spannende rechtszaak als kapstok dient voor uitleg over een juridisch fenomeen. Want onwetendheid en onterechte verontwaardiging bestrijden, blijft zijn missie. 'Als voetbalsupporters de buitenspelregel niet kennen, worden ze woedend als de scheidsrechter een doelpunt van hun spits afkeurt. En terecht. Hij zát toch, wat doet die gek? Maar als ze horen over buitenspel en dat de scheids dat doelpunt wel móest afkeuren, begrijpen ze het. Zo zie ik de rol van de rechtbankverslaggever. Als die goed uitlegt hoe het systeem werkt, is 90 procent van de mensen niet meer boos.'

Wablief?

Kindgesprek

Beslissingen van de rechter kunnen het leven van een kind ingrijpend veranderen. Bijvoorbeeld als het gaat over de scheiding van de ouders, een omgangsregeling of grote problemen in het gezin. Dan moet op moeilijke vragen een antwoord komen. Wanneer ziet het kind de ene ouder en wanneer de ander? Is het nodig het kind onder toezicht te stellen? Kan het eigenlijk wel thuis blijven wonen?

Als een rechter hierover uitspraak moet doen, mag het kind om wie het gaat eerst zeggen hoe hij of zij erover denkt. Dit gebeurt tijdens het kindgesprek. Kinderen van twaalf tot achttien jaar krijgen een uitnodiging voor een gesprek op de rechtbank. De sfeer is informeel en de rechter draagt meestal geen toga.

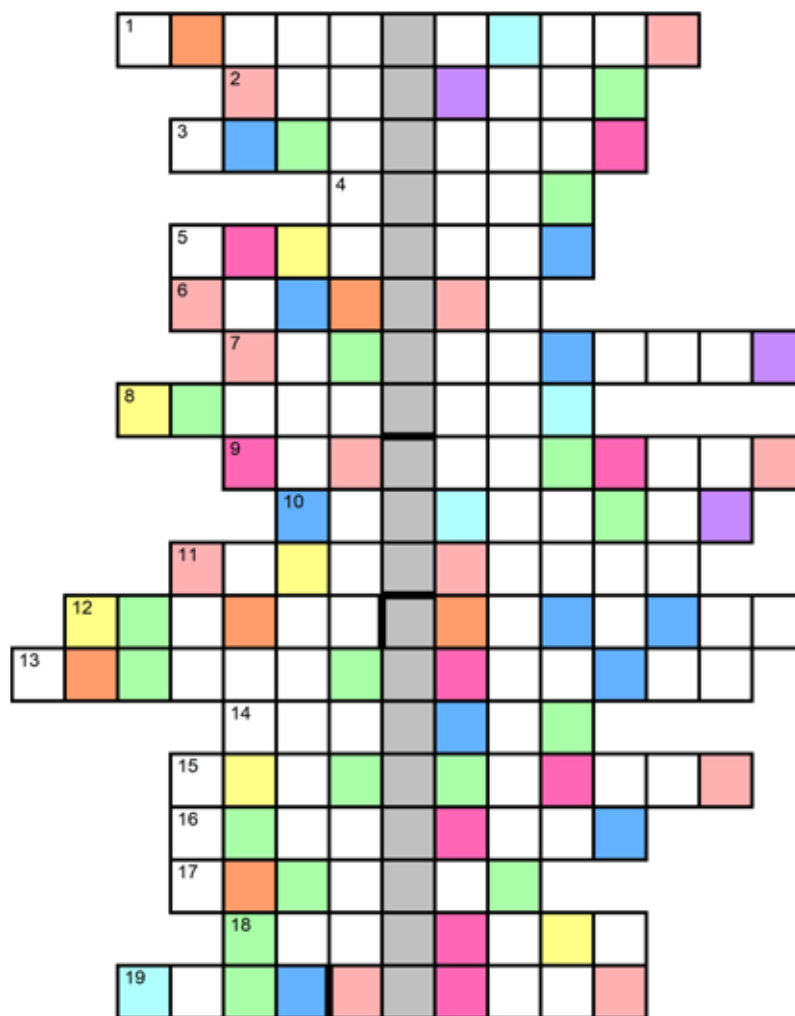
Tijdens dat gesprek, dat ongeveer een kwartiertje duurt, kan het kind alles vertellen wat de rechter moet weten voordat hij een beslissing neemt. De rechter kan ook

vragen stellen, bijvoorbeeld over hoe het gaat op school of waar de vrienden van het kind wonen. Er zit een griffier bij die alles opschrijft. Ouders zijn niet aanwezig. Zij krijgen achteraf een korte samenvatting, maar de rechter spreekt met het kind af wat aan de ouders wordt verteld. Het kind krijgt ook te horen wanneer de beslissing van de rechter bekend wordt. Bij het nemen van deze beslissing houdt de rechter rekening met alle omstandigheden, dus ook met het kindgesprek. Het kan zijn dat de uitspraak niet precies zo wordt als het kind wil, want de rechter beslist wat het beste is voor zowel het kind als de ouders. Het is niet verplicht om naar het kindgesprek te komen. Een kind kan ook per brief aan de rechter te laten weten wat het belangrijk vindt in de beslissingen die hem of haar aangaan.

Meer weten? Op rechtspraak.nl vind je een brochure en twee uitlegfilmpjes over het kindgesprek.

Woordzoeker

Welk woord hoort in de grijze rij te staan? Los de puzzel op en je vindt het.

© DEPUZZELMAKER.NL

1 Doorzoeken van een woning	8 Beslissing van de rechter	14 Iemand die een rechtenopleiding heeft voltooid
2 Deze persoon zit rechts van de rechter	9 Oproep om voor de rechter te verschijnen	15 Licht strafrechtelijk vergrijp
3 Vermelding in het strafregister	10 Het moeten verrichten van onbetaalde arbeid	16 Voorzitter van een rechtbank
4 Iemand die een rechtszaak start	11 Hier zit je je straf uit	17 Degene die faillissementen netjes afwikkelt
5 Raadsman of raadvrouw	12 Godin der gerechtigheid	18 Herhaling van strafbaar gedrag
6 Iemand die het misdrijf zag gebeuren	13 Alle uitspraken van rechters bij elkaar	19 Spoedprocedure

**'Bij een schouw
is de vraag: waar
kom je precies
in terecht?'**

De werkdag van
Jan van Breda,
bestuursrechter
in Gelderland

Trrringg... 'Whaaaaaaa!' Leerlingen van de Nijmeegse basisschool De Buut sprinten naar buiten. Sommigen rennen linea recta naar hun ouders, anderen pakken een bal en gaan voetballen op het pannaveldje. Een omstreden veldje, waar een rechtszaak over loopt. Bewoners van het appartementencomplex ernaast hebben veel last van kabaal en bedingen dat de gemeente daar iets aan doet. Maar de school en de ouders, die het veldje willen houden, maken daar bezwaar tegen. Bestuursrechter Jan van Breda komt straks langs om een schouw (of descente) te houden: hij gaat de situatie zelf bekijken om een goed oordeel te kunnen vormen.

TEKST: PATRICK VAN DER MEE | FOTO'S: ARIE KIEVIT

14.00 UUR Rechter Jan van Breda rijdt met de dienstauto van Arnhem – zijn gebruikelijke werkplek – naar Nijmegen. Eerst naar het kantongerecht, om zich voor te bereiden op de zitting vanmiddag na de schouw en feeling te krijgen voor de zaal: 'Ik spreek hier normaal geen recht.' Dan is het óp naar de school. Hij weet niet wat hij kan verwachten. 'Bij een schouw is de vraag: waar kom je

precies in terecht? Misschien staan daar 300 kinderen en ouders met spandoeken. Daar moet je rekening mee houden.' Hij vraagt de bode bij aankomst een extra rondje te rijden. 'Dan krijg ik een beter beeld van de omgeving. Ik ben al dertien jaar rechter, maar heb nog nooit een schouw gehouden. In dit geval vinden wij het nodig omdat je met foto's alleen de situatie niet goed kunt inschatten.'

14.30 UUR Als hij aanbelt bij de school doet niemand open. Tientallen kinderen, ouders en journalisten hebben zich namelijk al op het pleintje achter de school verzameld en zijn in gespannen afwachting. Een klein jongetje loopt op persrechter Mark Rietveld af, die eerder op eigen gelegenheid is gekomen. 'Bent u de tegenstander vandaag?' Rietveld lacht: 'Nee, wij bepalen wat er moet gebeuren met het veldje, maar wij zijn niet voor of tegen.' Dan loopt Jan van Breda het pleintje op en draaien alle hoofden zich collectief om: daar is de

rechter! 'Een vreemde gewaarwording', concludeert hij achteraf. 'Vooral omdat je zonder toga loopt. Normaal zit je klaar in de zaal en maakt het niet uit wat je onder je toga aanhebt. Ik heb speciaal met mijn modebewuste dochter van tevoren bedacht wat ik vandaag moest dragen. Het is een blauwe stropdas geworden!'

14.40 UUR Tijd voor de schouw. Van Breda stelt zich voor en vertelt wat hij komt doen. De schooldirecteur geeft een korte rondleiding. Omringd door camera-ploegen, journalisten en ouders lopen ze over het veldje van kunstgras en bekijken de betonnen rand en de

houten palen die ballen tegen moeten houden. Dan gaat de rechter een kijkje nemen in een appartement. Hij stapt op het balkon, wijst, luistert aandachtig en stelt veel vragen. Wat is ongeveer de afstand tussen het veldje en het complex? Waarom is het uitgerekend hier zo'n klankkast? Dat wil hij precies weten. 'Het gaat niet om wat voor een geluid ik op dit moment hoor. Ik heb de kinderen dan ook niet speciaal gevraagd om te gaan voetballen of hockeyen. De overlast is eerder al aangetoond, met geluidsmetingen.'

15.15 UUR Na nog wat korte gesprekken stapt hij weer in de auto naar het knusse kantongerecht in Nijmegen, voor de zitting in deze voorlopige voorziening (bestuursrechtelijk kort geding). 'Het was goed om het pannaveldje te zien, maar ook hoe dicht alles op elkaar is gebouwd.' In de rechtszaal doet de advocaat van de bewoners nog eens haar zegje over de onaanvaardbare geluids-

overlast en probeert de school te voorkomen dat het veldje helemaal verdwijnt: 'Wij houden daar altijd presentaties van leerlingen, daar hebben we de betonnen rand van het veldje voor nodig. Dat valt toch ook onder de vrijheid van onderwijs?'

17.30 UUR Van Breda sluit de zitting en zegt dat hij over twee weken uitspraak zal doen. Die luidt – zo blijkt later – dat de goaltjes en de betonnen rand om het veld weg moeten en het kunstgras vervangen, door een hoogpoliger soort dat beter dempt. De speelplek mag alleen nog op doordeweekse dagen open en moet dan om half zeven dicht. Het probleem zit in een gebrek aan afstemming, zegt hij na afloop. 'Het wooncomplex en de school met veldje zijn rond dezelfde tijd gebouwd, maar er is te weinig ruimte gelaten tussen dat veldje en de appartementen. Dat heeft de schouw mij goed duidelijk kunnen maken.' •

'Bent u de tegenstander vandaag?'

Botsende staatsmachten

Uitspraken van rechters hebben veel invloed. Op de levens van direct betrokkenen, maar ook op de samenleving. Zo besliste de Hoge Raad (de hoogste rechter van het land) onlangs dat de overheid meer moet doen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Een uitspraak met grote politieke gevolgen. Maar waar bemoeit die rechter zich eigenlijk mee?

TEKST: RIEN AARTS | ILLUSTRATIE: AAD GOUDAPPEL

Tot voor kort kende bijna niemand het woord: dikastocratie. Het staat niet eens in de Dikke Van Dale. Het komt van het Griekse 'dikastés' (rechters). Een samenleving geregeerd door rechters. Dat vrijwel iedereen de term inmiddels wel een keer heeft gehoord komt omdat politicus Thierry Baudet hem gebruikte in een YouTube-video. Daarin stelt hij dat rechters steeds vaker beslissingen nemen over onderwerpen waar juist de politiek over moet gaan. Zoals de uitspraak over het terugdringen van broeikasgassen. Grijpen rechters echt stilletjes de macht?

Trias politica

Om die vraag te kunnen beantwoorden is het belangrijk te weten dat Nederland

een democratische rechtsstaat is. Democratisch, omdat burgers via verkiezingen bepalen wie het land regeert. Een rechtsstaat, omdat iedereen zich aan het Nederlandse recht moet houden: burgers, organisaties én de overheid. Om te voorkomen dat één persoon of groep alles voor het zeggen krijgt is de macht in het land verdeeld over drie onafhankelijke staatsmachten: de wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht. Ze houden elkaar in balans en controleren elkaar. Dit systeem wordt ook wel de trias politica genoemd.

Verdeling

Over de precieze verdeling tussen staatsmachten raken deskundigen niet uitgesproken, maar het komt er grofweg op neer dat wetten worden geschreven door de wetgevende macht. In Nederland doen de regering en de Eerste en Tweede Kamer dit. De uitvoerende

macht voert de wetten uit, wat bij ons een taak van de regering is. De rechtsprekende macht bestaat uit rechters. Zij bepalen wie er gelijk heeft als mensen het oneens zijn over de regels. Ze doen hun werk op basis van de wetten en afspraken tussen landen (internationale verdragen) die de wetgevende macht heeft geschreven of ondertekend.

Politiek of rechter

Door deze 'scheiding der machten' zal een rechter dus nooit een wet schrijven. Waar komt dan het idee vandaan dat de rechter op de stoel van de wetgever zou zitten? Dat komt omdat rechterlijke uitspraken regelmatig van grote invloed zijn op het beleid van de overheid. Neem de uitspraak in de eerder genoemde klimaatzaak. Tot aan de hoogste rechter is vastgesteld dat de staat de uitstoot van broeikasgassen drastisch moet

Wie controleert de rechter?

In een democratie worden politici gekozen door de burger. Zo hebben mensen invloed op het beleid en kunnen met hun stem duidelijk maken hoe ze vinden dat het gaat in Nederland. Rechters worden niet gekozen. Ze worden zelfs voor het leven benoemd. Op deze manier kan een rechter zijn werk doen zonder bang te zijn dat hij zijn baan kwijtraakt als zijn uitspraak mensen boos maakt. Als je het niet eens bent met een uitspraak kan je in hoger beroep. Andere onafhankelijke, onpartijdige rechters kijken dan opnieuw naar je zaak. Daarnaast kan iedereen elke dag controleren hoe de rechter te werk gaat. Rechtspraak is openbaar, en onze deuren staan open voor iedereen die een kijkje wil nemen. Kijk op www.rechtspraak.nl hoe je dat aanpakt.

verminderen. De rechter zegt dit niet omdat hij het persoonlijk zo belangrijk vindt, maar baseert zijn oordeel op het VN-Klimaatverdrag en het Europese mensenrechtenverdrag. De rechter zegt ook niet hoe de uitstoot moet worden teruggedrongen. Dat is aan de politiek, die daar fel over debatteert. Het kan dus misschien lijken alsof de rechter beslist dat je nog maar 100 op de snelweg mag of dat kolencentrales worden gesloten, maar dat is toch echt een politieke beslissing.

Verplicht

Tot slot nog een belangrijk punt. De rechter bepaalt niet zelf waarover hij rechtsprekt. Burgers, organisaties of de overheid vragen hem dit te doen. En als zij dat vragen is de rechter verplicht recht te spreken, hij mag geen zaken weigeren. Iedereen moet naar de rechter kunnen stappen om zijn recht te kunnen halen. Rechters oordelen dan onafhankelijk, onpartijdig en rechtvaardig over de zaak. Dat is zó belangrijk dat het zelfs in de Grondwet staat. De rechter zit dus niet op de stoel van de wetgever, maar doet gewoon zijn werk. Als politici niet gelukkig zijn met een rechterlijke uitspraak, kunnen ze proberen de wet te wijzigen. Maar dat moeten ze echt zelf doen, daar heeft de rechter niets over te zeggen. •

**Hoe
zit
dat?**

'Als rechter kan je een stap extra zetten'

PAUL ROUWEN KANTONRECHTER HELPT MENSEN UIT DE SCHULDEN

Rekeningen stapelen zich op. De post blijft ongeopend. Zo vergaat het veel Nederlanders die kampen met problematische schulden. Kantonrechter Paul Rouwen van de rechtbank Zeeland-West-Brabant probeert hen te helpen. 'Ik snap de problemen van mensen met schulden en neem de ruimte om die ook echt op te lossen.'

Schulden groeien vaak razendsnel door bijkomende incassokosten, rente en boetes. 'Ik zie heel trieste gevallen', zegt Rouwen. 'Vaak hebben schulden te maken met psychische problemen, gedragsproblemen, een verslaving, scheiding of afgebroken opleiding.'

In samenwerking met de gemeente Tilburg pionierde hij met een nieuwe werkwijze om het leven van mensen met financiële problemen weer zo snel mogelijk op orde te brengen. Met succes: zij werden beter geholpen en kwamen sneller uit de schulden. 'Als de rechtbank het verzoek krijgt om iemand met schulden onder bewind te stellen, wordt dat meestal schriftelijk afgehandeld. Daar zijn wij mee gestopt. We wilden eerst

onderzoeken of de gemeente nog mogelijkheden had voor – lichtere – schuldhulp.' Want het is een ingrijpend besluit. 'Een professionele bewindvoerder neemt alle financiële zaken over en bepaalt hoeveel geld iemand zelf nog mag uitgeven; dat is meestal heel weinig.'

Rouwen besloot de schuldenaar en bewindvoerder op te roepen voor een zitting en nam daar de tijd om alle problemen, risico's en oplossingen in kaart te brengen. Dat werkte heel verhelderend.

De proef heeft uitgewezen dat het in circa 30 procent van de gevallen niet nodig is om een bewindvoerder te benoemen. Moet dat wel, dan ziet Rouwen er actief op toe dat die snel aan de slag gaat en aanklopt bij de gemeente voor hulp. 'Als rechter kun je een stap extra zetten, ook al staat dat niet in de wet.'

Rouwen volgde een pedagogische opleiding en werkte als cipier voordat hij voor een rechtenstudie koos en in 2003 rechter werd. 'Een briljant jurist ben ik niet, maar ik durf wel te zeggen dat ik een goede kantonrechter ben. Ik weet dat een juridische oplossing niet altijd helpt en ga op zoek naar wat wél werkt.'